

ἀγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολοτρίας ὑπεβλήθησαν οἱ λογγραῖμοι τῶν δύο ληξάντων ἐκλυτῶν. Ἡ ἐξέλεξις αὐτῶν ἀνετέθη τῇ ἐξελεγκτικῇ τῶν ἐκκλησιαστικῶν λογγραμῶν Ἐπιτροπῇ.

— Κατὰ τὸν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἐλεῶν δημοσιευθέντα κατὰλογον τῶν γενομένων ἐν Μασσαλίᾳ συνδρομῶν ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἐμπορικῇ ταύτῃ ἀποικίᾳ ὁμογενῶν ὑπὲρ τῶν παρ' ἡμῖν ἔθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, συνήχθησαν 27,560 φράγκα. Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν συνδρομῶν διακρίνονται συνευσενηγόντες γεννησιότερα τῶν λοιπῶν ποσὰ οἱ ἀξιότιμοι κ. υἱοὶ Ἀνδρέου Βαλλικίου 5000 φράγκων· Στέφανος Ζαφειρόπουλος καὶ Περικλῆς Ζαφειρῆς ἀνὰ 2500, Γ. Δ. Ζαφειρόπουλος καὶ Μ. καὶ Θ. Ροδοκανάκης ἀνὰ 2000. Ἡ δὲ ἡλικίαις, ἣν ἐξέδωκε τὸ Γραφεῖον τῆς Ἐπιτροπῆς, διατρῶν δημοσίᾳ τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην τῶν ἐν τοῖς ἔθν. Φιλανθρ. Καταστήμασι περιηλαπομένων.

Τῇ κυριακῇ ἐτελέσθη ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναφὶ μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἀειμνήστων Λήμανο Ἰωακείμ καὶ πρώην Πολυκλῆς Γερμασίμου, συλλειτουργούντων τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολιτῶν Νικαίης, Νικοπόλεως, Ἀγιάρας, Βιζύης, Σισανίου, Μογλενῶν καὶ Λιτίτζης.

— Τῇ κυριακῇ (11) Δ' τῆς τεσσαρκαθνημέρου νηστείας, ἐκήρυξεν ἀπ' ἁμβωνος ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναφὶ τὸν θεῖον λόγον ὁ ἱερολογ. καθηγητὴς τῆς Πατριαρχ. Κεντρικῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς κ. Κωνσταντῖνος Μικρούλης, ἀναπτύξας μετὰ δυνάμεως λόγον τοῦ διὰ τὴν πῶς, πολλῶν ὄντων κλητῶν, ὁλίγοι εἰσὶν οἱ ἐκλεκτοί.

Τῇ δευτέρᾳ (12) μῆνι τοῦ ἀγίου Σπυρίδωνος τοῦ θαυματουργοῦ, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἶκου. πατριάρχης ἐπεσκέψατο τὸν ἄγοντα τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ ἐορτὴν Ἐξ. Σπυρίδωνα Μαυρογενὴν ππσῶν, ἀρχίατρον τῶν ἀνακτόρων καὶ ἰδιαιτέρον ἱατρὸν τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου.

Ἀφίκετο προχθὲς (12) ἐκ Θεσσαλονίκης ὁ πανιερωτάτος μητροπολίτης Σερρών κ. Κωνσταντῖνος.

— Χθὲς ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Μάδυτον, ὅπως μετὰ βραχείαν αὐτοῦ διαμονὴν ἀπέλθῃ εἰς Αἶνον ὁ πανιερ. μητροπολίτης Αἰνῶ κ. Λουκάς.

— Ἐπανῆλθε προχθὲς εἰς Ἀρτάκης, ὅπου μετέβη δι' ἰδίαις ὑποθέσεσι, ἀδείξ ἐκκλησιαστικῇ, ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος πρώην Ἐλευθεροπόλεως κ. Μεχάριος.

— Τῇ προχθὲς, δευτέρᾳ, ἐξηκολούθησε καὶ ἐληξεν ἡ ἐπὶ δημοπρασίας ἐκποίησις τῶν μεινάντων πραγμάτων τῆς περιουσίας τῶν αὐδιῶν Λήμανο Ἰωακείμ καὶ πρώην Πολυκλῆς Γερμασίμου.

Παράρτημα.— Ἐν τῷ δευτέρῳ ἐκκλησιαστικῷ χρονικῷ τῷ δημοσιευθέντι ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ παρελθόντος 6 ἀριθμοῦ τῆς Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας, ἐγράφη κατὰ παραδρομὴν 1888 ἀντὶ 1889, προκειμένου περὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου διὰ τὸ ἀρχόμενον ἔτος.

ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Πρὸς τὴν σύνταξιν

τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας.

Πρὸ μηνῶν ἀνέγων ἐν τῇ «Ἐστὶς» τῆς 1ης ἀπριλίου 1888 ἀρ. 642 σπουδαιότατην καὶ συγκινητικὴν διατριβὴν πολιοῦ καὶ εὐσεβοῦς ἀνδρὸς, ἐκ τῶν τὰ πρῶτιστα φερόντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἑλληνικῇ φιλολογίᾳ, ποιῆσει, καὶ τῇ ἀνωτάτῃ συνέσει καὶ ἀξιοπρεπείᾳ, ἐνὸς τῶν τὰ μάλα διακεκριμένων καὶ εὐρυμαθῶν ὁμογενῶν τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς. Τὸ θέμα τῆς διατριβῆς ταύτης ἐστὶν ἡ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ, θέμα σπουδαῖον, ἀσπαίρον, καὶ καθ' ἡμέραν ἀνακυκλῶν τὰς καρδίας καὶ τὰ διανοήματα ἡμῶν. Ὁ δὲ συγγραψὴς τὴν διατριβὴν ταύτην ἐστὶν ἐξ ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν, ὧν ἡ γνώμη ἀποτελεῖ αὐτόχρημα αὐθενσίαν. Οὗτος εἶναι ὁ γεραρὸς καὶ πολὺς ἀνὴρ, οὗτινος ἔσχον τὴν τιμὴν πάλαι ποτὲ νὰ συγκαταλεγῶ φίλος, ὁ οὐχὶ μόνον εὐρωπαϊκὴν, ἀλλὰ κοσμοπολιτικὴν, οὕτως εἶπειν, χρίων φήμην ὁ πολὺς Ἀλεξάνδρος Ρίζος ὁ Ραγκαβῆς.

Ἐπειδὴ δ' ἐν διαφόροις ἰδιωτικαῖς συνδιαλέξεσι μετὰ ἀξιοτίμων καὶ ἐμπαθῶν ὁμογενῶν, συνέπεσε ν' ἀκούσω πολλὰς καὶ διαφόρους κρίσεις ἐκπρόφορένας ἀπερισκέπτως καὶ ἑλαφρὰ τῇ καρδίᾳ περὶ τοῦ προκειμένου σπουδαίου ζητήματος, ἄς, καὶ ὅσον αἱ ἐμὰ πενιχραὶ γνώσεις μοὶ ἐπιτρέπουσιν, εὐλόγως κατ' ἐμέ, ἀποπειρώμαι ν' ἀντικρούσω, ἔδοξέ μοι καλὸν διαρωπῶσαι, εἰ δυνατόν, τοὺς τοιοῦτους ξενίζοντας καὶ παραξενίζοντας ἀγαθοὺς τούτους φίλους μου, ἐνθυμούμενος, δὲν ἐνθυμούμαι ποῦ, τὸ λόγιον, «Οὗτινος τὴν γνώμην ἀφίρηται, τοῦτον καὶ κατηγορεῖν προχειρότατοι!» ἐκρίνα λέγω καλὸν καὶ πρόσφορον, ἵνα ἀναδημοσιεύσω τὴν ἐν λόγῳ διατριβὴν Ἀλεξάνδρου Ρίζου τοῦ Ραγκαβῆ περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς.

Γόνος λαμπρὸς καὶ γεραρὸς ἐνδόξου ὀρθόδοξου Φαναριωτικῆς οἰκογενείας, κατὰ Χριστὸν γαλουχηθεὶς, ἀνατρεφθεὶς, καὶ παιδευθεὶς, δὲν ἦτο βαθείως δυνατόν, καίτοι τὸν περιόδον αὐτοῦ βίον ἐν Ἑσπερίᾳ καταναλώσας, νὰ ἐπιλησθῇ τὰ πάτρια καὶ τὰς ἀρχαίας αὐτοῦ σεμνὰς παραδόσεις, καὶ νὰ ρυμουλκῇ, ὡς σήμερον ἐξ ἡμῶν ρυμουλκοῦνται ὑπὸ τῶν ξενικῶν καὶ ὀθνεῶν καταλυσμών τοῦ συμποῦ. Ὁ σεβαστὸς καὶ πολυσύμμετος φίλος, πολλὰκις προφορικῶς, ἐνόστο δὲ καὶ ἐπ' ἐκκλησίαις ὅπου τακτικῶς ἐσθγῆγε, διὰ τῆς ἡδέας καὶ μελρροῦτος αὐτοῦ φωνῆς, μοὶ ἀνέπτυξε τὰς αὐτὰς ιδέας, ἄς ἐκρῆξαι καὶ ἐν τῇ διατριβῇ του, καὶ ἄς, ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐπιφυλάξεως συνεμερίσθην καὶ συμμερίζομαι μετὰ κατανύξεως ὡς τὴν μόνην καθάραν καὶ ἀλώθητον ἀλήθειαν. Ταύταις ταῖς ιδέαις ἀκολουθῶν κατὰ, πολλὰκις ἐξεγράφηται καὶ διὰ τοῦ τύπου, καὶ ἐν ἰδιωτικαῖς συνδιαλέξεσι μετὰ σπουδαίων προσώπων, καὶ ἀπεπειράθην

νὰ ἐφραμόσω αὐτάς, ὅπου καὶ ὅταν κοινωνικὴ εὐνοία ἐτίμησεν ἐμὲ τὸν ἐλάχιστον, ἀναθέτουσά μοι ἐπίσημον ἐκκλησιαστικὴν ὑπηρεσίαν. Τὸ κατ' ἐμὲ, ἐπράξα πᾶν ὅ, τι ἠδυνάμην. Μέχρις ἐναργῶν ἀποδείξεων περὶ τοῦ ἀκόπου ἢ σφαλεροῦ τῶν ἐμῶν σκέψεων καὶ ἐνεργειῶν, ἐπιτραπήτω μοι νὰ ἰμῶμαι εἰς τὰς ἀπρηχαιωμέναις, καὶ κατὰ τινὰς εὐρωτιώσας, ἐμὰς δοξασίας, καὶ μὴ πρὸς βῆρος τῶν ἀντιλεγόντων ἢ κακολογούντων κατὰ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς. Οὗτοι, κατ' ἐμὲ, ἀθῶοι καὶ ἀδαεῖς περὶ τοῦ προκειμένου, καθὼ σπανιώτατα ροιτῶντες ἐν ταῖς ἡμετέραις ἐκκλησίαις, εἰμὴ ὁσάκις παροδεύουσιν ἐν Εὐρώπῃ, καὶ τοῦτο οὐχὶ πρὸς ἐκκλησιαστικόν, ἀλλὰ διὰ τ' ἀκούσασιν τὴν τετράφωνον μουσικὴν, στεροῦνται καὶ τὸν στοιχειωδεστέραν γνώσων τοῦ προκειμένου ζητήματος. Ὅστες οὐδεὶς λόγος ἔλλογος δύναται νὰ γενῇ μετ' αὐτῶν, εἰμὴ περὶ τῶν εἰδικῶν ὁρέξεων, ἐντυπώσεων, καὶ ιδιοτροπιῶν ἐκάστου. Οὕτω λοιπὸν συζητήσις σπουδαία δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ μετ' αὐτῶν. Ποῦ παρὰ δόσεις; ποῦ ἱστορικαὶ ἀναμνήσεις; Ὅλα ταῦτα κατ' αὐτοὺς, ἐξοβελιστάς, χάριν τοῦ νεωτερικοῦ πνεύματος, τῆς κατ' αὐτοὺς δῆθεν καλλιαισθησίας καὶ τῆς ἀκουστικῆς. Δὲν ἐπιτρέπω εἰς ἐμυτὸν νὰ εἶπω πλεονέστερα.

Ἰδοὺ ἡ διατριβὴ τοῦ πολυδύμονος Ἀλεξάνδρου Ρίζου Ραγκαβῆ τοῦ πᾶν:

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 3 δεκεμβρίου 1888.

ΔΗΜ. ΠΑΣΠΑΛΛΗΣ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΡΙΖΟΥ ΡΑΓΚΑΒΗ

ΔΙΑΤΡΙΒΗ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Κατὰ τὴν πρώτην ἑδομάδα τῆς τεσσαρακοστῆς εἰς μίαν τῶν ἐν Ἀθήναις ἐκκλησιῶν εἰσελθὼν ἔμεινα, ὀφειλὸν νὰ τ' ἐμολογήσω, ἐκπεπληγμένος ὅτι ἀντήρῃσεν εἰς τὴν ἀκοήν μου ἡ ψαλμῳδία, διότι ἐν Κηφισίᾳ παρῶν ἡνιόουν τὰς εἰς τινὰς ἐκκλησίας τῆς πρωτευούσης, ὡς μοι ἐξηγήθη ἔκτοτε, ἐπενεχθείσας ἐπ' ἐσχάτων μεταρρυθμίσεως καὶ βελτιώσεως.

Καὶ ἂν μὲν ἔτερψε τὴν ἀκοήν μου ἡ βελτιώσις αὐτῇ νομίζω ἐντελῶς περὶ τὸν νὰ εἶπω, διότι καὶ μέχρι παραμίας ἐστὶ γνωστὸν ὅτι ἡ καλλιαισθησία ἐστὶν ἀτομικὴ καὶ ἀμφοισθενὴ δὲν ἐπιδέχεται. Συνέπεσε ν' ἀπαντήσω ἀλλοτρίως, οἷον ἐν ὄψει τῶν ὧν ἡμεῖς καλούμεν ἀριστουργήματα τῆς ἀρχαίας γλυπτικῆς οὐ μόνον ἀδιέφοροι ἔμενον, ἀλλὰ καὶ ἐξεπλήττοντο διὰ τῶν ἁλίων τὸν θαυμασμὸν καὶ ἀπὸ δίδον αὐτὸν εἰς τὸν θυμόν.

Καὶ ὡς πρὸς τὴν μουσικὴν ἰδίως ἐγνώριζον κυρίαν ζήτην, ὑψηλῆς ἀνατροφῆς, καὶ ἐν γένει φιλοκαλεστέαν, εὐρεῖαν δὲ γνώσων ἔχουσιν τῆς μουσικῆς, ψάλλοντες ἐντελίστατα, καὶ θερμῶς Βαγνερικῶν. Μοὶ ἔλεγε δ' ὅτι μελωδικὰς συνθέσεις δὲν γνωρίζει ἐπιδηλοτικώτερας, μεγαλοπρεπεστέρας καὶ μᾶλλον συγκινοῦσας, οὐδ' αὐτῶν τῶν τοῦ Βάγνερ ἐξαιρουμένων, παρὰ τὰς ἡμετέρας ἐκκλησιαστικὰς καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ πολλὰς αὐτῶν, ὡς τὰς ἀναστασίμους καὶ ἄλλας τινὰς, ἐτόνισεν ἐπὶ τοῦ κλειδοκυβέλλου, καὶ ἔψαλλε μετ' ἐνθουσιασμοῦ.

Ἐγνώρισα ὅμως καὶ πλείστους, οἵτινες ἐγένοντο ἐξαιλλοεῖς τὰς παραστάσεις τοῦ Τανχούβερ καὶ τοῦ Λοχενγγρὶν, καὶ ἄλλους πάλιν, οἷον ἀπέναντι τοῦ Βάγνερ ἀπεκοιμῶνται, καὶ εἰ καὶ ὅλοι δὲν τὸ ὁμολογοῦν, ἐπικρίτων ἐνθουσιάζοντες ὅταν ἤκουον τὴν Μαδάμ Ἀγγώ. Ἀποτελέσματα ταῦτα ἰδίουκρασίας, ἔξωθεν ἢ ἀνατροφῆς.

Ὅτε εἰς τινὰ ἔλεγον περὶ τῆς κυρίας, περὶ ἧς ἀνωτέρω, μοὶ ἐξέφρασε τὴν ἀπορίαν του πῶς τὴν δυνάταν νὰ ὑπάρχῃ ἄνθρωπος ἐξηγουμένιος ἐπιδοκιμαζὼν τὴν ἔρρινον ἡμῶν ἐκείνην μονοτονίαν. Καὶ ὡς μὲν πρὸς τὴν μονοτονίαν δὲν εἶχον τί νὰ εἶπω πρὸς τὸν γνωρίζοντα ἴσως καὶ προτιμῶντα ἄλλας μουσικὰς πολυτονωτέρας. Ὡς ὅμως πρὸς τὸ ἔρρινον περὶ οὐ καὶ αὐτὸν, καὶ ἔκτοτε καὶ πολλοὺς ἄλλους, μεθ' ὧν συνωμύληξα περὶ τοῦ ἀντικειμένου, ἤκουσα ἀνταρριζομένων, ἐγὼ ἴσως ἐκ τύχης, καί τοι ἔκτοτε ἐπιστήσας τὴν προσοχήν μου, σπανιώτατα συνέπεσε νὰ τὸ ἀκούσω, καὶ ἤρχιστα ὑποπτεύω μὴ πολλοὶ ἐπακλαμβάνουσι τὴν λέξιν ὡς τὴν ἀκούουσι χωρὶς νὰ προσέχουσιν εἰς τὴν σημασίαν τῆς, καὶ αἱ ἔρριναι τοῖς φαίνονται τὰ τέταρτα τῶν τόνων, ἢ καὶ αὐτὰ κοινὰ ἔχει ἡ ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ μετὰ τῆς ἀρχαίας, τοὺς δ' εἰς τὴν νέαν μουσικὴν τραφεῖσιν εἰσὶν ἄνωστα κατὰ θεωρίαν ὡς καὶ κατὰ πρᾶξιν. Τέλος ὑπόπτευσα καὶ ὅτι τινὲς ἴσως ἐκκλαμβάνουσι τὴν ρίνα ἀντὶ τῆς κεφαλῆς. Ἐν τοῖς χοροῖς τῆς ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ἐπεκράτει, ἂν δὲν ἀπατώμαι, ἡ μονοφωνία, καὶ οἱ χοροὶ ἦσαν πολυάνθρωποι, συνέκιντο καὶ εἰς 150 ψαλτῶν εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν. Ἐπειδὴ δὲ πᾶν τοῖς φωνητικὰ ὄργανα δὲν ἦσαν ἴσως εἰς τὴν αὐτὴν διαπασῶν, οἱ βαρυφωνότεροι ἴσως ἠνυχάζοντο, ἵνα μέχρι τῶν ὀξυφωνωτέρων ὑψωθῶσι, νὰ ψάλλωσι διὰ τῆς λεγομένης φωτῆς τῆς κεφαλῆς, καὶ ταύτην οἱ ἀπειρότατοι τῆς μουσικῆς ἐκκλαμβάνουσιν ὡς φωνὴν τῆς ρινός. Ἀλλὰ καὶ ἂν τινες ψάλλται αὐτοδιδασκτοί, ἢ ἀδιδασκτοί, διότι ἐν Ἀθήναις διδασκαλεῖον τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς δὲν ὑφίσταται, εἰς ἀγνοίας καὶ ἀπειρίας τῆς κεφαλῆς τὴν φωνὴν ὀξύνουσιν εἰς φωνὴν ρινός, δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχῃ παρ' ἡμῶν οὐδ' ἐκκλησιαστικὸς κανὼν, οὐδὲ μουσικὸν τι πρόγραμμα ἐπιβάλλον τὴν ρίνα ὡς φωνητικὸν ὄργανον, καὶ ὀλίγη καλὴ διδασκαλίαν καὶ ἄσκησιν μόνον ἀπαιτεῖται ἵνα ὁ ψάλλτης, ἀντὶ τῆς ρινός, ἀναοίξῃ τὸ στόμα του.

Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἄλλων ἐποψὶν ὅπως περὶ τὸν νομίζω ν' ἀφῇ γηθῶ ἂν ἡ μουσικὴ, ὡς τὴν ἤκουσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, μεταρρυθμισθεῖσαν ἢ βελτιωθεῖσαν, μ' ἔτερψεν ἢ δὲ μ' ἔτερψεν ἢ δ' ἐποψὶς αὕτη ἐστὶν ὅτι εἰς τὸ θέατρον καὶ εἰς τὰς συναυλίας, οὐχὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὑπάγομεν, ἵνα τερωμένον ὑπὸ τῆς μουσικῆς. Ἄλλως εἰς τὰς ἐπετελεστικὰς ἡμῶν οἱ μὲν θ' ἀπήντησαν τὴν εἰσαγωγὴν τῶν συνθέσεων τοῦ Βάγνερ, ἄλλοι τῶν τοῦ Ροσσίνι καὶ ἄλλοι τῶν τῆς Μαδάμ Ἀγγώ. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ψαλμοὶ εἰσι τὰ περὶ τῆς σεμνῆς ἀναστάσεως τῶν προσευχῶν καὶ τῶν καρδιῶν πρὸς τὸν πλάστην.

Ἄλλ' ἂν τὰ περὶ αὐτὰ εἴναι ἄμορφα, ἀδυνατοῦντα ν' ἀνατείνωσι τὰς καρδίας, δυσχερεστοῦντα δὲ μᾶλλον καὶ ἐνοχλοῦντα αὐτάς, δὲν πρέπει νὰ ἐπιμεληθῶμεν νὰ τὰ διορθώσωμεν;

Πρὸ παντὸς πρέπει ἴσως νὰ ἐρωτηθῇ πῶς συνέβη ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὐτὴ μουσικὴ, ἥτις ἐπὶ τοσοῦτους αἰῶνας ὕλειται καὶ ἐνέπνευεν τὸν λαὸν ἡμῶν καὶ τοὺς ἀποτοκράτορας, ν' ἀποβῇ ἡμῶν φορτικὴ, ἀφεκοῦσα ἀπαιτούσα τὴν μεταρρύθμισιν; Ὅσον καὶ ἂν ἐξηγμένησαν τὴν ἀκοήν ἡμῶν αἱ νέαι μελοδραματικαὶ συνθέσεις,

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΗΜΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΤΟΥ 19^{ου} ΑΙΩΝΟΣ ΕΤΗ¹.

αἱ ἔχομεν ἴσως ἐναύλους, τοσαύτης περιφρόνησεως ἀξίους δὲν δικαιούμεθα νὰ θεωρῶμεν τοὺς μέχρι ἡθὺς ἐτι καὶ πολλὰ τοῦ μέχρι σήμερον μετὰ θρησκευτικῆς κατανύξεως ἀκροαμένους αὐτῆς πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀδελφούς.

Εἰς δὲ τοὐλάχιστον μέχρις οὗ τὸ ἐναντίον ἀποδείχθη, παραδέχομαι καὶ φιλολογικόν τινα λόγον, δι' ὃν φρονῶ ἀναγκαῖον οὐδεμίαν νὰ ἐπενεγθῇ μεταρρυθμίσεις εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν μουσικὴν. Οὗτος δ' ἐστὶν ἡ ἢ καὶ ἄλλοτε ἀνέπτυξαι πεποθῆσαι ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν μουσικὴ διεδέθη καὶ ἐξηκολούθησε τὴν τῶν αὐτῆς κατὰ τὴν πρώτην τάσιν καὶ τὴν καταγωγὴν συγγενῶν χωρικῶν συνθέσεων τῆς ἀρχαίας ὁρμητοῦργίας. Ἀπὸ θρησκευτικῶν ἀπαιτημάτων ὁρμηθεῖσαι ἐκείναι εἰς τοιαῦτα ἐπαγγέλων αὐθις ὅτε μετὰ τοῦ ἐλληνικοῦ βίου συνεζέλιπον καὶ αἱ πολιτικαὶ πολεμικαὶ καὶ κοινωνικαὶ περιπέτειαι, εἰς αἷς καὶ ἐν αἷσι μεταξὺ εἶχον μεταπέσει, ἀλλ' ἡ τύχη διέμεινε μετὰ τῶν τεχνικῶν αὐτῆς ὅρων καὶ τροπάρια ἐξηκολούθησαν καλούμενοι οἱ τροποὶ (Διον. π. συν. λβ'. 10¹, 262 — Ἐπιχαρμ. ἐν Ἡρακλ. Η', 25. — Κριτίας ἐν Ἡρακλ. II. 9) καὶ αἱ ψαλμοὶ ἔμειναν καὶ οἱ εἰρμοὶ, καὶ τὰ νῦν προσήμοια εἰσι τὰ ἀνομοσύνητα, καὶ τὰ ἀπολελυμένα. Τὰ τραπιδιὰ ἀνταθέντα εἰς τὴν Ἀγίαν Τριάδα ἔνεκα τοῦ ὀνόματος εἰσι τὰ ἀρχαῖα τριαδικὰ, (Ἡρακλ. π. ποιημ. Γ' 64). Προσέτι δὲ ἀντιπαράδει ἐκεῖ σποράς τοῦ Πινδάρου καὶ τοῦ Ἀριστοφάνους, κατέδειξαι νομίζω ὅτι ἡ στεγουργικὴ αὐτῶν προσοδία ἐστὶν ἐτελεῶς ἀνάλογος πρὸς τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων.

Ἀν τοῦτο ἔγχαται δὲν λέγω ἀληθείας, ἀλλὰ τινος πιθανότητος, τότε θὰ εἶμαι ἐπίσης ἐναντίος εἰς πᾶσαν οἰκονομῆσιν ἀπερίσκεπτον διόρθωσιν καὶ τελειοποίησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, ὡς θὰ ἦμεν κατὰ τῆς ἀνεγέρσεως παντός, καὶ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου μεγάρου, ἐπὶ ἰδάρους, οὐδ' ὅμως τινὰ λόγον νὰ εἰκόσω τὴν ὑπερίαν λειψάνον ἀρχαίου τινὸς ἀριστοῦργηματος τῆς γλυπτικῆς ἢ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Ἡ μουσικὴ ἦν ἐν τῶν ἀξιολογωτάτων ἐγκαλλωπισμάτων καὶ προϊόντων τοῦ ἀρχαίου βίου. Τῆς ποιήσεως ἀδελφὴ, τῶν φιλοσόφων μελέτημα, καὶ ἠθικὴ τῆς νεολαίας τροφὴ, εἶχεν ἀρβὴ βεβαιώσεως εἰς ὕψος πολλὸ ἀνώτερον, ἢ ὅτι συνήθως νομίζεται, καὶ ἐκφράσεως δὲν ἴσπερ τοῦ βεβαίως ἡ μουσικὴ ἐκείνη, ἥς τὸν θούριον ἀκούων ὁ Ἀλέξανδρος, ἤραζε τὸ δόρυ μετ' ἐνθουσιασμοῦ.

Ὁ ἐξαφανισμὸς αὐτῆς μέχρις ἔχους ἐστὶν ἡ θὰ ἦτο διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ζημία οὐχὶ ἐλάσσων τῆς ἣν ἐπέφερεν ἡ ἀπόλειψις πάντων τῶν ζωγραφικῶν ἀριστοῦργημάτων τῆς ἀρχαιότητος, ὥστε περὶ πολλὰς νὰ ὑφίσταται ἡ ἀμνηστία τῆς ἡμέρας τῆς ὅτι ἐν Ἑλλάδι ἡ ζωγραφικὴ. Ὡς λοιπὸν θὰ ἐξανιστάμεν ἂν ἐλλειπόν τινα ἀποζέοντα, ἵνα ζωῶν τὸν ἀναχρωματιστὴν, πίναντα, δὲν θὰ ὑπόπτειον περιέχοντα λείψανα εἰκόνας τοῦ Ζεῦσιδος ἢ τοῦ Πολυγνώτου, αὐτὰς ἀποκρῶν καὶ πᾶσαν καταστροφὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, ἣν νομίζω τῆς ἀρχαίας συνέχειν, ἵνα αντικαταστήσωμεν αὐτὴν καλῆτεραν.

Ἄλλ' ἵνα περὶ συνεχείας δύνανται νὰ γίνονται λόγος, παρατίθεται τὸ πρῶτον ζήτημα: Εἶναι ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν μουσικὴ συνέχεια αὐτῆς ἐκείνης, καὶ οὐχὶ ἐτελέτης ἀλλοιώσεως, κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους, ἐξ ἐπιδράσεως ἢ ἐξ ἐκκλίσεως τῆς ἀσιατικῆς ἐπελθούσας. (ἔπεται τὸ τέλος).

Εἰς τὸν ἀναγνώστην παρέσχον ἰδέαν τινὰ τῆς ἐν γένει κινήσεως παρὰ τῷ ἡμετέρῳ γένει, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ γράμματα, κατὰ τὰ πρῶτα τοῦ ἐνεστώτος αἰῶνος ἔτη. Ἀνάλυσίς τις αὐτῆς ἔσται χρησιμωτάτη, καὶ μὴν καὶ ἐπιβλέλλεται μοι, ἐν ὀλίγοις καὶ αὐτὴ γινομένη, ἀπὸ, ἂν μὴ φιλαυτία μὲ σκοτίῃ ὑπέρμετρος, οὐδεὶς ἀνέλαβε 'να στηλογραφήσῃ ἀμυδρῶς τὴν κίνησιν ταύτην, ἀνάγκη δὲ 'να ζητήσωμεν εἰδήσεις καὶ πληροφορίας ἐν διαφόροις βιβλίοις διδασκατικαῖς τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ ἐν ταῖς ἐκδομέναις τότε ἐφημερίσιν. Ἡ ἀνάλυσις τῆς ὅλης κινήσεως ταύτης, ἥς ἀρχόμεθα σήμερον, ἀναφέρεται εἰς λόγον μακρὸν οὐχὶ περὶ σχολείων, ἀλλὰ περὶ τῶν χρησίμων βιβλίων, καὶ τοῦτο κείται, οὕτως εἰπεῖν, δεύτερον μέρος τῆς ὅλης διατριβῆς, ἀπαιτοῦν καὶ τοῦτο τὸν πρόλογον, ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἐκτίμησιν καὶ ζήτησιν τῆς γλώσσης, εἰς ἣν ἔδει 'να γράφονται τὰ βιβλία ταῦτα. Δείγματα λεκτικῶν συλλέξεως παρέσχον εἰς τοὺς φιλόστοργους ὁ φιλοπονώτατος ἐκδότης τῆς «Μεσαιωνικῆς Βιβλιοθήκης» Κωνσταντῖνος Ν. Σάββας ἐν τῷ «Παραρτήματι τῆς Νεοελληνικῆς Φιλολογίας», ὅπερ μεγαλοπρεπέντερον ἱστορικὸν εἶπε τοῦ ζητήματος τῆς νέας ἐλληνικῆς γλώσσης² ὁ δὲ πῶθ' 'να μάρτυρ καλὸν εἰς ἐκεῖνο δύναιτο 'ν' ἀναδράμῃ. Ὁ ἡμέτερος ἀναγνώστης ἀρκεῖ 'να γινώσκῃ ὅτι μεγάλοι λογίων ὁμογενῶν μερίδες ἀντετίθεντο πρὸς ἀλλήλους, ἡ μὲν ζητοῦσα 'να ὦσι γεγραμμένα τὰ διδασκτικὰ βιβλία εἰς τὴν ἀπλήν, ἡ δὲ θέλουσα, κυρίως διὰ τὰ ἐπιστημονικὰ, 'να γράφονται εἰς τὴν ἀρχαίαν. Ἄλλως ἀπὸ τῶν μέσων τῆς παρελθούσης III^{ης} ἑκατονταετηρίδος ὁ κλεινὸς Εὐγένιος ὁ Βουλγαρὸς ἦν ἐκσυρίξας τὰ χυδαῖστί φιλοσοφεῖν ἐπαγγελλόμενα βιβλιδάρια, ἐν δὲ τῷ τέλει τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος, ἀνὴρ μεγάλης κλέος ἀρχόμενος ἐπὶ τε βίου καὶ πολιτείας ὁσίοτι τε καὶ φιλοπῶν διδασκαλίας, ὁ Πάριος Ἀθανάσιος ἔγραψε καὶ εἶπεν αὐκατοῖν τοῖς ἐλλήνων παισὶ τὴν πάτριον σοῦζεσθαι γλῶσσαν, καὶ ἐλλήνιστί τοὺς Ἕλληνας φηγγεσθαι καὶ γράφειν, ἀλλὰ μὴ χυδαῖζειν τὰ πλεῖστα μισοθαρχεύοντα³, εἰ καὶ συνίστησι τοῖς ἱεροκήρυξιν ἵνα μὴ, ὁ ράδιον, ὑπὸ τῆς ἄγαν χυδαυότητος ἀηδῆς ὁ λόγος γίνεσθαι καὶ ναυτίως προζένας, «τοὺς ἐπ' ἐκκλησίας λέγοντας ἀρμυεσθαι πρὸς τὴν τῶν λαῶν ἀσθένειαν». Ἐν μέσῳ δὲ τῆς ἐν

¹ Συνέχεια ἀπὸ σελ. 2—4 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

² 75. Ρητορικὴ πραγματεία ἥτοι τῆς Ἑρμογένους τοῦ Ταρσεῖος ρητορικῆς τέχνης εἰρηνηστῆς, συνοψισθεῖσα ὑπὸ Ἀθανασίου τοῦ Πάριου, δαπάνη ἀδρᾷ Μισέρ Μιχὲ Καράλη, ἀνδρὸς Χιουπολίτου. Ἐνετίῃ 1799, πρλγ. σελ. 7. Ὁ αἰσιμὸς Πάριος συνίστην ἅμα τοῖς ἱεροκήρυξιν εἰς μίμησιν τὴν γλῶσσαν τοῦ Μηναίου.

ΕΚΛΗΣ.
ΑΛΗΘΕΙΑ
ΚΙΝΗΣ/ΠΟΛΕΩΣ

ΤΟΜΟΣ
13
ΕΤΟΣ Θ

1888 - 1889